

למה שווה לתת כשאף אחד לא רואה שנתת

המשכן נבנה כולו מתרומות של מתנדבים, בלי מגביות ובלי לוחות תורמים. מי שמגלה שהנתינה עובדת בעיקר עליו מפסיק לחשב אם היא השתלמה.

שמות כ"ה, א' – כ"ז, י"ט · פרשה 19 מתוך 54

מה קורה בפרשה

אחרי כל החוקים מגיעה בקשה מסוג אחר: "ויקחו לי תרומה – מאת כל איש אשר ידבנו לבו". לא מס, לא הקצבה. מי שרוצה. וזה כל מנגנון הגיוס לפרויקט הלאומי הראשון.

רשימת החומרים ארוכה: זהב, כסף, נחושת, תכלת, ארגמן, עורות, שמן, אבנים. ואחריה מגיעות ההוראות המדויקות – ארון הברית ובתוכו הלוחות, השולחן, המנורה שנעשית "מקשה אחת" מגוש זהב יחיד, היריעות, הקרשים והמזבח.

ובאמצע כל התיאור הטכני יש פסוק אחד שמסביר את כל העניין, ושלושנו מפתיעה: "ועשו לי מקדש – ושכנתי בתוכם". לא "בתוכו", בתוך המשכן. בתוכם, בתוך האנשים.

ועשו לי מקדש – ושכנתי בתוכם.

שמות כ"ה, ח' · בתוכם, ולא בתוכו. בפירוש

שלוש נקודות

- 1 מימון ציבורי מרצון.** "אשר ידבנו לבו" – הפרויקט המרכזי של העם נבנה מנתינה חופשית. תרומה שנבנית בלחץ חברתי מייצרת בניין, אבל לא שותפות.
- 2 גם המנורה וגם היתדות.** התורה מפרטת באותה רצינות את כלי הזהב ואת יתדות הנחושת. בפרויקט אמיתי אין תפקידים שקופים – יש כאלה שלא רואים.
- 3 המבנה נבנה כדי להיות מפורק.** המשכן תוכנן לנסיעה: קרשים, בריחים, טבעות ומוטות. מוסד שאינו יכול לזוז ממקומו נעשה בסוף חשוב יותר ממה שהוא נועד לשרת.

העם · הנתינה שאין לה קבלה

עיון

הם תרמו זהב לבניין שרובם לעולם לא ייכנסו אליו.

שימו לב למה שנדרש כאן. קבוצת אנשים שיצאה מעבדות לפני חודשים ספורים, בלי בתים ובלי ביטחון כלכלי, מתבקשת למסור זהב, כסף ובדים יקרים – לפרויקט שאין בו שום תועלת אישית מיידי.

יתר על כן: לרוב מוחלט של התורמים לא הייתה שום דרך לדעת מה בדיוק נעשה מהתרומה שלהם. אין רשימת תורמים חקוקה בקיר, אין הודעה על "התכלת הזאת נתרמה על ידי". הכול נבלע לתוך אחד גדול.

והפסוק שמסביר למה זה בכלל שווה נמצא באמצע: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". התוצאה של הבנייה אינה הבניין. היא מה שקורה בתוך מי שבנה.

מושגים בפרשה

הכרובים

שתי דמויות זהב על מכסה הארון, ופניהם איש אל אחיו. הגמרא אומרת שכשישראל עשו רצונו של מקום היו פונים זה לזה.

מנורה מקשה אחת

שבעה קנים, גביעים, כפתורים ופרחים – הכול מגוש זהב אחד, בהכאה ועיצוב. אסור היה להלחים חלקים.

עצי שיטים

מאין עצים במדבר? לפי המדרש, יעקב נטע אותם במצרים וציווה על בניו לקחתם איתם ביציאה.

כתובות ס"ז ע"ב

בגמרא

מר עוקבא ואשתו קפצו לתוך התנור, כדי לא להיראות.

הגמרא מספרת שמר עוקבא היה נוהג להשליך ארבעה זוזים לפתח ביתו של עני, מדי יום, בלי לומר מילה. יום אחד החליט העני לראות מי זה, וארב בפתח.

מר עוקבא ואשתו ראו שהוא יוצא – **וברחו**. הם נכנסו לתוך תנור שזה עתה גרפו ממנו את הגחלים, שרגליו עוד לוהטות. הגמרא מוסיפה פרט מצמרר: רגליו של מר עוקבא נכוו, ואשתו אמרה לו – **שים רגליך על רגליי**.

ומה יוצא לנו מזה: אנחנו רגילים לחשוב על נתינה במונחי כמה. הסיפור הזה מזיז את השאלה **לאיך**. אותו סכום בדיוק יכול לרומם אדם או להשפיל אותו, תלוי רק בשאלה אם הוא צריך להודות עליו. וזה נכון גם מחוץ לכסף: עזרה שנעשית בלי לגרום לאדם להרגיש חייב היא הדבר הכי יקר שאפשר לתת לו. **ומי שמצליח לתת ככה מגלה שהוא נהנה מזה יותר** – כי אין לו מה לתחזק אחר כך.

רבי חיים הלברשטאם מצאנז

סיפור

בסוף כל יום הוא רוקן את הכיסים, כדי לא ללכת לישון עם כסף.

רבי חיים מצאנז, מגדולי האדמו"רים בגליציה, נודע בכך שכל כסף שהגיע לידיו יצא מהן באותו יום. מסופר שנהג לומר שאינו רוצה שכספי צדקה ילינו אצלו בלילה.

פעם אחת, מספרים, נכנס אליו אדם והתפלא שאין בביתו כמעט ריהוט. הרבי ענה לו בשאלה: **ואיפה הרהיטים שלך?** אמר האיש: אני הרי עובר אורח, בדרך. אמר לו הרבי: **גם אני**.

ושימו לב מה זה עושה לתמונה של הפרשה. המשכן נבנה מזהב ומכסף, וכל הרשימה הארוכה הזאת נשמעת כמו עושר. אבל מה שנשאר ממנו לא היה הזהב – הוא פורק ונעלם מזמן. מה שנשאר הוא בדיוק מה שכתוב באמצע: "ושכנתי בתוכם".

מבט קדימה

מכל כלי המשכן, אחד נעשה בצורה שונה מכולם. המנורה לא הורכבה מחלקים – היא נעשתה **"מקשה אחת"**, מגוש זהב יחיד שהוכה ועוצב עד שקיבל צורה. אי אפשר היה להרכיב אותה מחתיכות.

וזו תמונה שכדאי לקחת לסוף השבוע. יש דברים שנבנים בהרכבה – אפשר להוסיף ולהחליף חלקים. ויש דברים שנעשים רק בדרך אחת: מכה אחרי מכה על אותו גוש, עד שהצורה מתגלה. אנשים לרוב מרגישים בזמן אמת רק את המכות. הצורה מתבררת אחר כך.

מאת כל איש אשר יִדְבְּנוּ לָבוֹ – תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי.

שמות כ"ה, ב' · מנגנון הגיוס היחיד שהופעל: רצון

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין הזולת · אבות ד', י"ב

לכבד גם את מי שמתחתיתך

קל לכבד את מי שמעלינו. המבחן האמיתי הוא איך אנחנו מתייחסים למי שמתחתינו – הזוטר, התלמיד, מי שתלוי בנו. משנה אחת מבקשת לכבד אותו כמונו. מי שעושה את זה מגלה שדווקא משם מגיע הכבוד האמיתי.

יְהִי כְבוֹד תַּלְמִידְךָ חָבִיב עֲלֶיךָ כְּשֶׁלָּה.

אבות ד', י"ב · רבי אלעזר בן שמוע

לקחת מזה: השבוע, שימו לב איך אתם מדברים עם אדם אחד שמתחתיתכם – מלצר, זוטר, מתמחה, ילד. תנו לו בדיוק את הכבוד, הסבלנות והמבט שהייתם נותנים למי שמעליכם. **שימו לב שדווקא שם, שאין מה להרוויח, מתגלה מי אתם באמת.**

בקרו באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפסוקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה